

УДК 343.97:343.352

Гусєва Валерія Павлівна –

науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Вплив корупції на імідж України в світі

У статті мова йде про імідж України на міжнародній арені, негативний вплив корупції на його формування, про деякі тенденції явища корупції в Україні та окремі аспекти стратегії формування позитивного іміджу нашої держави.

Ключові слова: імідж України, стратегія формування позитивного іміджу України, корупція, антикорупційні заходи.

Питання формування позитивного іміджу України на міжнародній арені та його вплив на політичні, економічні, соціальні процеси є надзвичайно важливим питанням, оскільки позитивний імідж є запорукою формування доброзичливих партнерських відносин і поліпшення взаємодії на міжнародній арені, створення сприятливого інвестиційного клімату, залучення коштів для розвитку економіки країни, а, отже, і підвищення рівня добробуту населення в цілому.

Відтак, **метою даної статті** є дослідити рівень корупції в Україні та проаналізувати його вплив на імідж України у світі, встановити деякі важливі складові та напрями подолання корупції в Україні, а також засади формування позитивного іміджу нашої держави.

Явище корупції в Україні досліджували такі фахівці, як Ф. В. Абрамов, С. М. Алфьоров, Л. І. Аркуша, О. Ю. Бусол, М. Ю. Бездолний, Г. С. Буряк, І. А. Дьомін, В. А. Завгородній, А. П. Закалюк, Д. І. Йосифович, О. Г. Кальман, М. І. Камлик, М. І. Мельник, Є. В. Невмержицький, Т. П. Попченко, С. С. Рогульський, Б. В. Романюк, С. С. Сєрьогін, Є. П. Скулиш, В. В. Сташис, О. В. Ткаченко, Р. М. Тучак, М. І. Флейчук, М. І. Хавронюк, В. І. Шакур, Ю. М. Шемшученко, М. П. Яблоков, І. І. Яцків та ін.

Сьогодні Україна відома не тільки видатними спортсменами, співаками, політиками, проте і такими подіями, як Чорнобильська катастрофа, “помаранчева” революція. Негативними чинними, які впливають на сприйняття нашої країни в світі, є політична нестабільність, і,

неодмінно, високий рівень корупції, якою проникнуті всі сфери життєдіяльності, причому суб'єктами корупційних діянь виступають майже всі категорії осіб, передбачені Законом України “Про засади запобігання і протидії корупції”. Корупція є вкрай небезпечним явищем, оскільки знижує інвестиційну привабливість України та оселяє в душі громадян невпевненість у завтрашньому дні. Окрім того, корупція є одним із чинників розвитку та формою прояву організованої злочинності, і наразі стала загрозою національній безпеці України.

На високий рівень корупції в Україні вказують результати дослідження, проведеного Міжнародною неурядовою організацією Transparency International, які беруть свій початок у 1995 році. І це неодмінно справляє негативний вплив на сприйняття нашої держави її міжнародними партнерами. У 2011 році серед 183 позицій Україна посіла 152 місце, набравши за 10-бальною шкалою 2,4 бали, при цьому 1 бал є показником найбільшої корумпованості, а 10 – чистоти держави. Показник же, який коливається у межах від 1 до 3 балів, є показником критичного рівня корумпованості. При цьому країни-сусіди пострадянського простору посіли: Молдова – 112 місце у рейтингу, Росія та Білорусь – 143, Польща – 41, Угорщина – 54 місце, Словенія – 66 [1].

До речі, здійснення антикорупційних заходів задля формування позитивного іміджу на міжнародній арені було передбачене ще програмою “Інвестиційний імідж України”, схваленою Кабінетом Міністрів України 17 серпня 2002 р. (Розпорядження № 477-р) [2]. Відповідно до Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003–2006 роки, одним із напрямків формування позитивного іміджу країни було сприяння ратифікації Кримінальної та Цивільної конвенцій про боротьбу з корупцією [3]. Першу з них було ратифіковано 18 жовтня 2006 року, другу – 16 березня 2005 року [4, 5].

Позитивним є те, що Україна не тільки взяла на себе міжнародні зобов'язання щодо подолання цього негативного явища, проте і доволі вправно їх виконує. Так, відповідно до Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2011 рік перед Україною було поставлено низку пріоритетних завдань, відповідно до яких у нашої країни затверджено, насамперед, пакет антикорупційного законодавства, Кабінетом Міністрів України визначено перелік правопорушень, які є корупційними, прийнято стратегію, спрямовану на зменшення рівня корупції, а також у її розвиток відповідну програму. Також підсилено інформативність населення щодо знання та розуміння як власне явища корупції, так і шляхів їх подолання задля захисту своїх прав та законних інтересів. Однак, не пройшов слухання проект Закону України “Про національне антикорупційне бюро України”, хоча створення

окремого органу з питань виявлення та запобігання корупції було одним із завдань програми співробітництва [6].

Окрім того, відповідно до Плану заходів з виконання Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2012 рік у напрямку протидії корупції передбачено здійснення таких заходів, як 1) забезпечення здійснення заходів, передбачених на 2012 рік Державною програмою щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки; 2) забезпечення супроводження у Верховній Раді України законопроекту про правила етичної поведінки; 3) започаткування проведення на постійній основі інформаційно-роз'яснювальних кампаній з метою формування у суспільстві негативного ставлення до корупції; 4) продовження розроблення та запровадження навчальних заходів для підвищення рівня підготовки фахівців у сфері боротьби з корупцією в межах реалізації Ініціативи НАТО в рамках Програми “Партнерство заради миру” щодо розбудови системи прозорості та довіри у безпекових та оборонних інституціях; 5) вжиття заходів щодо започаткування проектів міжнародної технічної допомоги у сфері реалізації антикорупційної політики; 6) забезпечення взаємодії з громадянським суспільством у питаннях формування, реалізації та моніторингу імплементації антикорупційної політики [7].

Також співробітництво на міжнародному рівні у напрямі протидії явищу корупції проявляється у співробітництві з Групою держав Ради Європи проти корупції (GRECO), для участі у роботі якої створено делегацію [8]. Зазначену міжнародну організацію створено Радою Європи у 1999 році, її основною метою є допомога країнам-учасникам у боротьбі з корупцією. До складу групи входять 49 країн [9].

На жаль, неодмінно підривають імідж України корупційні правопорушення, які вчиняються посадовцями щодо іноземних громадян. Так, у м. Києві 18 травня 2012 року заарештовано мера м. Миколаєва за вчинення корупційних злочинів щодо корейського підприємця. Так, громадянин Південної Кореї інвестував у розвиток сільського господарства Миколаївської області близько 2,5 млн дол., а внесені ним кошти були присвоєні экс-мером м. Миколаєва [10].

Серед негативних фактів можна відмітити наступне. Перед Євро-2012 у німецькому ЗМІ “Німецька хвиля” було опубліковано повідомлення журналістів, які перетинали український кордон з метою ознайомитися з рівнем підготовки України до чемпіонату. Згідно з повідомленням ЗМІ, їх утримували цілу ніч на кордоні та вимагати гроші. І хоча зазначені факти під час розширеної наради з питань підготовки до Євро-2012 керівництвом Державної митної служби України було спростовано, таке повідомлення неодмінно залишило негативний відбиток на іміджі України [11].

Під час проведення Євро-2012 компанією GFK на замовлення Інституту світової політики в рамках проекту “М’яка сила України в ЄС” було проведено дослідження “Перший Євроекзіт–пол” стосовно встановлення думки іноземних громадян щодо перешкод, які є на шляху вступу України в ЄС. Зауважимо, що 40,23 % громадян вважають цією перешкодою корупцію в уряді. Для порівняння, 43,34 % опитаних назвали головною перешкодою для можливого членства України в ЄС економічну ситуацію, 38,81 % – наявність політичних ув’язнених. У ході соціологічного опитування взяли участь 1048 респондентів, які приїхали з країн ЄС [12].

Американкою Кімберлі де Блекорт написано книгу “Коли ми всі повернемося додому”, в якій описано корупцію в Україні. З її слів, з корупцією вона стикнулася, коли намагалася всиновити 4-річного хлопчика Сашка. Однак в її історії є деякі неточності. Голівуд планує викупити дозвіл американки на зняття фільму [13].

Корупція неодмінно негативно впливає на імідж України у світі і на формування ринку освітніх послуг. Так, в Ірані вже перестали визнавати дипломи медиків, отримані в Україні. При цьому галузь освіти є однією з найкорумпованіших [14].

Щодо стану протидії корупції в Україні, то про її широку розповсюдженість свідчить рівень вчинення адміністративних і кримінальних корупційних правопорушень. Так, суб’єктами протидії корупції за 9 місяців 2012 року в Україні до суду було направлено 2111 протоколів про адміністративне корупційне правопорушення, по 1992 протоколах прийнято рішення, причому серед останніх 407 адміністративних справ закрито, за результатами розгляду до відповідальності притягнуто 1585 корупціонерів. Окрім того, направлено 1600 кримінальних справ прокурору з обвинувальним висновком або вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру, по яких обвинуваченими у вчиненні корупційних злочинів є 1925 осіб, яким інкримінується 2337 корупційних злочинів. Серед вчинюваних корупційних злочинів найбільш поширеним є “Одержання хабара” – ст. 368 КК України (серед 1925 обвинувачених інкриміновано зазначений вид злочину 751 особі), “Зловживання владою або службовим становищем” – ст. 364 КК України (318), а також “Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем” – ч. ч. 2–5 ст. 191 КК України (195). Причому за 9 місяців 2012 року адміністративними корупційними правопорушеннями завдано збитків на суму 1,1 млн грн, у тому числі державним інтересам – 617,1 тис. грн, сума накладеного штрафу – 1,74 млн грн; корупційними злочинами завдано збитків на суму 352,6 млн грн (у тому числі державним інтересам – 311,7 млн грн), з яких вже відшкодовано 165 млн грн [14]. При цьому найураженішими сферами є бюджетна система, сфера земельних

відносин, галузь освіти, тобто такі, які неодмінно впливають на загальний рівень розвитку країни, а, отже, і на функціонування державно-правових інститутів, рівень добробуту населення і сприйняття України на міжнародній арені.

Відтак, корупція є не тільки загрозою внутрішній економічній стабільності, але й перешкодою до формування позитивних партнерських відносин з іншими країнами, що є вкрай важливим в епоху глобалізації.

Україні слід сформувати науково-досліджену та фінансово-обґрунтовану стратегію формування позитивного іміджу країни, одним із напрямків якої має стати зменшення рівня корупції задля покращення партнерських відносин з іноземними державами. Зауважимо, що для підтримки позитивного іміджу в США офіційно щороку витрачається близько 2 млн дол.; Грузія, відома швидкими темпами зниження рівня корупції, для покращення та підтримки власного іміджу найняла американську PR-компанію Public Strategies, яка займалася висвітленням діяльності конгресу США. Високий рівень корупції не тільки не сприяє налагодженню міжнародних контактів, а й може призвести до “тихої”, але відчутної ізоляції країни на міжнародному рівні. Так, боротьба з корупцією має ґрунтуватися на розумінні конкретних проблем країни і враховувати стадію її політичного розвитку [15].

При цьому показником ефективності протидії корупції має стати громадська думка та реальні можливості громадян щодо задоволення своїх законних інтересів. Саме одним із шляхів формування позитивного іміджу України повинно бути висвітлення засад здійснення заходів із запобігання та протидії корупції, а також їх результативності. Здійснення антикорупційних заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості України, зміцненню авторитету в очах міжнародної спільноти, поліпшенню атмосфери співробітництва на міжнародному рівні. Співпраця із ЗМІ, особливо іноземними, має ґрунтуватися на засадах висвітлення не тільки фактів гучних корупційних правопорушень, а й позитивного досвіду протидії корупції. Причому висвітлювані заходи мають будуватися на реальних позитивних результатах, а не лише на порожніх прокламаціях.

Список використаних джерел

1. Сайт міжнародної організації Transparency International / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transparency.org/>.
2. Програма “Інвестиційний імідж України”, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 серп. 2002 р. № 477-р / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/477-2002-%D1%80>.

3. Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003–2006 роки : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовт. 2003 р. № 1609 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1609-2003-%D0%BF>.

4. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 18 жовт. 2006 р. № 252-V / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/252-16>.

5. Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 16 берез. 2005 р. № 2476-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2476-15>.

6. Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2011 рік : затверджена Указом Президента України від 13 квіт. 2011 р. № 468/2011 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/468/2011>.

7. План заходів з виконання Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2012 рік : затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 серп. 2012 р. № 720-р / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/720-2012-%D1%80>.

8. Про делегацію України для участі в роботі Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) : Указ Президента України від 20 серп. 2012 р. № 479/2012 “ / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/479/2012>.

9. Сайт міжнародної організації Group of States against Corruption / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.coe.int>.

10. Екс-мера Миколаєва заарештували через корейського інвестора / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://ua.politics.comments.ua/2012/05/18/174937/eksmera-mikolaieva-zaareshtuvali.html>.

11. Держмитслужба: повідомлення німецьких ЗМІ про вимагання хабаря – провокація / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.telekritika.ua/news/2012-04-06/71021>.

12. Більше 43 % закордонних гостей Євро-2012 вважають корупцію головною перешкодою України до ЄС / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://tyzhden.ua/News/56443>.

13. Американка написала книгу о коррупции в Украине / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://news.tochka.net/114312-amerikanka-napisala-knigu-o-korrupsii-v-ukraine/>.

14. Иран перестал признавать дипломы украинских врачей / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.rosbalt.ru/ukraina/2012/05/18/982561.html>.

15. Звіт про стан протидії корупції за 9 місяців 2012 року. Форма № 1 – КОР (місячна): затверджено Наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Державної податкової служби, Міністерст-

ва оборони, Державної судової адміністрації України від 5 серп. 2011 р. № 83/519/311/463/483/122 за погодженням з Держстатом / Відомчий документ.

15. Стельмах Н. Формирование положительного имиджа Украины на мировом рынке инвестиций [Электронный ресурс] / Наталья Стельмах. – Режим доступа :

<http://smi.liga.net/articles/2010-09-02/771973-natalya-stelmah-formirovanie-polojitel'nogo-imidja-ukrainyi-na-mirovom-rynke-investitsiy.htm>.

В статье речь идет об имидже Украины на международной арене, негативном влиянии коррупции на формирование имиджа, о некоторых тенденциях явления коррупции в Украине и отдельных аспектах стратегии формирования позитивного имиджа нашего государства.

The article is about the image of Ukraine in the international arena, the negative impact of corruption on the formation of the image, some of the trends of corruption in Ukraine and some aspects of the strategy of forming the positive image of our state.

Стаття надійшла до редакції журналу 1 листопада 2012 року.